

**ШЛЯХ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ РІДНОГО КРАЮ — РОЗВИТОК
МУЗЕЙНОЇ СПРАВИ ТА ТУРИЗМУ КЛЕВАНСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ,
ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМКІВ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
«ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА» КЛЕВАНСЬКОЇ СЕЛИЩНОЇ РАДИ. ВІДРОДЖЕННЯ
СЕРІЇ БІБЛІОГРАФІЧНИХ НАРИСІВ «ОБЕРЕГИ ЗЕМЛЯКІВ» — ДРУКОВАНИХ
ВИДАНЬ БІБЛІОТЕКИ ПРО ВІДОМИХ ОСОБИСТОСТЕЙ КЛЕВАНЯ**

*Громик Ірина
с-ще Клевань,
Клеванська селищна громада,
Рівненський р-н, Рівненська обл.*

Розглядати питання розвитку та збереження культури локально досить важливо. Особливо в процесі децентралізації, який проходила Україна, маючи на меті інтеграцію в європейський світ. Сфера культури — це надзвичайно чутлива ознака прав людини її самосвідомості, самобутності та приналежності до сучасного суспільства. Вона пронесена крізь вікову історію, та передана нам через традиції, обряди та звичаї. Через культурні об'єкти, архітектуру, фольклор, літературу та матеріали історичної пам'яті. Тому, саме культура повинна стати пріоритетом серед плеяди державних інтересів національної політики і національної безпеки. Зрештою, дана ціль має ставитися у кожному куточку, кожній громаді нашої держави. Зокрема і в Клеванській територіальній громаді Рівненського району Рівненської області — в адміністративному територіальному устрої, населені пункти якого багаті насиченою історією та унікальними феноменальними особливостями, маючи на меті реалізацію стратегії розвитку сфери культури та країни загалом [4, с. 5].

Сфера культури Клеванської громади потребує значної уваги з боку громадськості та очільників органів місцевого самоврядування, значної підтримки, відкритого діалогу та активної співпраці. Важливою передумовою стало вирішення проблеми збереження культури громади. Її кадрового потенціалу, розвитку культурного менталітету громади, підтримки діючих закладів культури, сприяння їх розвитку, підтримка, патронатство творчих колективів, діячів культури, талановитих людей та обдарованої молоді. У контексті впровадження реформи децентралізації варто визначити основні напрямки вдосконалення сфери культури та налагодження фінансового механізму, як ведучої складової на шляху до розвитку сьогодні та процвітання в майбутньому, а саме розвиток бібліотечної справи, музейної справи та туризму.

У процесі децентралізації вкрай великих змін зазнали бібліотеки Клеванської громади, які входили до складу Рівненської районної централізованої системи публічно-шкільних бібліотек. Зокрема це Рівненська центральна районна бібліотека, Рівненська районна бібліотека для дітей, Публічно-шкільна бібліотека-філія смт Клевань, Публічно-шкільна бібліотека-філія смт Оржів, Публічно-шкільна бібліотека-філія с. Жобрин.

В процесі передачі вище перелічених закладів у власність Клеванської ТГ відбулася їх реорганізація спочатку в Публічну бібліотеку Клеванської селищної ради, як структурного підрозділу відділу освіти, культури, туризму, молоді та спорту Клеванської селищної ради з 4-ма віддаленими відділами обслуговування користувачів замість бібліотек-філій. Також відбулося відокремлення шкільних відділів бібліотек від загальної бібліотечної системи.

Наприкінці 2021 року Публічну бібліотеку Клеванської селищної ради було реорганізовано в комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради. Станом на сьогодні до складу бібліотеки входять 4 бібліотеки-філії, які функціонують на території Клеванської громади. Допущені під час децентралізації помилки було усунено відповідно до постанови Кабінету Міністрів України №72 від 06 лютого 2019 року «Про затвердження Державних соціальних нормативів забезпечення населення публічними бібліотеками в Україні» зі змінами від 30.05.2025 року.

Створення КЗ «Публічна бібліотека» дозволяє удосконалити роботу бібліотеки та налагодити процес залучення позабюджетних коштів шляхом поповнення матеріальних цінностей та бібліотечних фондів за державними програмами, на кошти благодійних фондів та благодійних акцій, можливій участі у проєктній діяльності та грантових пропозиціях.

Книгозбірня забезпечує потреби населення в інформації на території селищ Клевань та Оржів, в селах Руда Красна, Мочулки, Жобрин та Углище. Реалізує збереження літературної спадщини, сприяє естетичному та патріотичному вихованню, вивченню і дослідженню історії та краєзнавства. Щорічно бібліотека обслуговує понад 3500 користувачів, із загальним числом відвідування 20598 одиниць та книговидачею – 59801 примірник друкованої продукції.

Метою діяльності бібліотеки та бібліотек-філій є реалізація прав громадян на бібліотечне обслуговування, забезпечення загальної доступності до інформації, знань, залучення до цінностей національної та світової культури, науки та освіти, що збираються і зберігаються у місцевій книгозбірні та надаються у тимчасове користування громадян [6].

Згідно зі Статутом КЗ «Публічна бібліотека» є головною бібліотекою Клеванської територіальної громади, інформаційним та культурно-освітнім закладом у сфері бібліотечно-інформаційного обслуговування населення, методичним центром з питань бібліотечної справи, книгосховищем вітчизняних творів друку, літератури іноземними мовами, центральним депозитарієм краєзнавчої літератури, центром галузевої інформації з питань

культури та мистецтва громади. Вона зобов'язана формувати, зберігати та надавати в користування найбільш повне зібрання книг у межах громади, організовувати взаємовикористання бібліотечних ресурсів і надавати методичну допомогу бібліотекам-філіям на території Клеванської територіальної громади [6].

На базі бібліотеки діють хаби цифрової освіти, краєзнавча літературна студія «Перо», письменницький Клуб Анонімних Авторів, читацький клуб «Клевань читає», за наявності волонтерів організовуються клуби вивчення української та англійської мов, планується створення краєзнавчого гуртка «Клевань історичний». Ведеться тісна співпраця головними бібліотеками Рівненщини (Рівненська ОУНБ, Рівненська ОДБ, Рівненська ОБМ) з Національною спілкою письменників України (НСПУ) та РОО НСПУ. Активно популяризується книга та читання. Приємно спостерігати, що в останні роки значно зросла зацікавленість населення до читання. Незважаючи на стрімке використання гаджетів, у громаді є поціновувачі справжньої класики — паперової книги.

Поряд із бібліотечною справою великий вклад здійснює бібліотека у розвиток музейної та туристичної галузі громади. На базі бібліотеки розгорнуто роботу по розвитку музейної кімнати «Краєзнавчі сторінки Клеваня». Працівниками бібліотеки розроблено туристичні маршрути «Клеванська старовина», «Кам'яні сонати», «Тунель кохання», «Незвідана сторона». Реалізуються послуги інформаційно-туристичного центру. Закладом розробляються інформаційні буклети, путівники, листівки, календарики, закладки для книг. Це ексклюзивний конверт «З Клеваня з любов'ю», у якому зібрано 12 листівок із зображеннями історичних та пам'ятних локацій громади, буклет «Визначні місця Клеваня», путівник «Клеванська ТГ запрошує» та інші. Проводяться очні та віртуальні екскурсії, здійснюється активна популяризація краю через соціальні мережі та за допомогою статей у друкованих ЗМІ. Варто підкреслити, що для подальшого розвитку двох останніх напрямків необхідне належне фінансування та введення до штатної чисельності бібліотеки додаткової штатної одиниці. Людина, яка обійматиме дану посаду, відповідатиме за наповнення музейної кімнати новими експонатами, їх збереження, надаватиме інформаційно-туристичні послуги, не відволікаючись від процесу обслуговування користувачів. На жаль в результаті процесу децентралізації, свого часу закладу не вдалося оминати скорочення штатної чисельності. Однак тривала боротьба, високий професіоналізм бібліотечних фахівців громади, їх відданість своїй справі — доводять, що сьогодні бібліотечна робота є важливою.

Історія бібліотек селища Клевань починається з далекої минувшини XV століття. Вона є досить насиченою та цікавою. Зокрема за інформацією краєзнавчих джерел: «Однією зі сторінок історії бібліотек є діяльність «Просвіта». Сама назва «Просвіта» вказує на те, що головним її завданням є було і залишається «просвічувати» тобто поширювати літературу

серед народних мас. Голод на українську книгу був відчутний у нашому краї, оскільки Волинь була віддалена від культурних центрів. З створенням перших просвітянських організацій, при них створювались бібліотеки, книгарні, хати-читальні» [5, с. 388]. Впродовж довгих років працівники бібліотек селища Клевань здійснювали великий вклад у розвиток та збереження української культури в селищі. Це були люди високої духовної культури, освічені, фахівці з високою кваліфікаційною підготовкою, які впродовж усього свого життя бурхливо й плідно працювали на просвітянській ниві.

Та й коли дискутувати про Клеванську громаду, можна визначити, що вона є унікальною і привабливою завдяки зручному географічному положенню, транспортному сполученню, історії та історичним постатям, які пов'язані з даною місцевістю. Вона об'єднує лише 6 населених пунктів, але тут є що показати та чим захопити туриста. В громаді присутня надзвичайно багата культурна спадщина, об'єкти якої є важливими пам'ятками архітектури на Рівненщині. Це Клеванський замок князів Чарторийських (1475), костел Благовіщення Діви Марії (1663), церква Преображення Господнього (1770), церква Різдва Христового (1777) та дзвіниця (1862). Перелічені пам'ятки включені до Державного реєстру нерухомих пам'яток України Постановою Кабінету Міністрів України від 26.03.2024 р. № 338. Даний напрям потребує великої уваги та сприяння для подальшого розвитку. Станом на сьогодні дані архітектурні пам'ятки перебувають на балансі області, однак за нестачею фінансування замок з кожним роком зазнає великих руйнувань [3, с. 4].

У громаді наявні будинки, які несуть вагому архітектурну та культурну цінність польської доби. Зокрема будинок, в якому жили відомі історичні постаті Олександр та Яків Бусли, Іван Оболонський, а також приміщення, у якому вже понад 75 років функціонує бібліотека-філія селища Клевань комунального закладу «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради, при якій нині функціонує музейна кімната «Краснзавчі сторінки Клеваня».

Влітку 2021 року завдяки бібліотечним працівникам у даному приміщенні було зроблено косметичний ремонт та розпочато роботу по розгортанню справжнього музею. Можливо, це лише дешиця, але перші кроки здійснено і вони сприятимуть розвитку музейної справи у Клеванській громаді.

Досить популярними в Клеванській ТГ є природні пам'ятки. До переліку можна включити: славнозвісний «Тунель кохання», мальовничі «Крейдяні гори», легендарне озеро «Безодня», міфічну «Заплаву», загадкові «Оржівські ставки» та незвідану «Страшну долину». Вище перелічені об'єкти несуть у собі невичерпний потенціал для Клеванської громади та усієї Рівненщини загалом. Даний потенціал необхідно спрямувати на розвиток туристичної галузі, збереження культури та культурної спадщини, як альтернативи поповнення місцевого

та державного бюджетів у майбутньому. Однак, аби зрушити дане питання з мертвої точки, дані локації потребують величезних капіталовкладень [3, с. 5].

Саме активна діяльність бібліотеки у напрямку краєзнавства дозволяє ідентифікувати Клеванську громаду та її населені пункти серед ряду історично відомих міст. Для того, щоб привернути увагу громадськості до важливих об'єктів, працівники бібліотеки активно їх популяризують. Як зазначалося вище, працівники бібліотеки є розробниками оригінальних інформаційно-туристичних матеріалів. Їх презентація має на меті популяризацію туристичних магнітів Клеванської ТГ. Також у кожному структурному підрозділі бібліотеки діють постійні тематичні книжково-ілюстративні виставки та полиці присвячені рідному краю. Зокрема це виставки: «Літопис рідного краю», «Читай! Обирай! Вирушай!» «Клевань мій! Я тут живу!» — на яких представлені науково-популярні та історико-краєзнавчі видання про історію виникнення селищ та прилеглих до них навколишніх сіл. У головній бібліотеці громади діє фото-вітрина «Містечко, в якому хочеться жити».

На жаль, за складних умов у період воєнного стану, у зв'язку із залученням працівників бібліотеки до волонтерської, цифрової, освітньої та дослідницької діяльності, а також з причини скорочення чисельності штату бібліотечних працівників у 2021-2022 роках — виїзні туристичні екскурсії в 2023-2025 роках проводити дуже складно. Екскурсії Клеванем проводяться для письменників, які відвідують Клеванську ТГ, для учнів шкіл, груп туристів, а також для гостей селища, які співпрацюють з бібліотекою. Зокрема це Маріуш Каролек та Павел Заребські випускники факультету історії Люблінського університету Марії Кюрі Склодовської, уродженці гміни Пулави, що знаходиться у східній Польщі. Подорожуючи Україною, молоді дослідники мають на меті збереження архітектурних пам'яток та догляд за ними [7].

Минулого року в рамках реалізації обласного проєкту «Рівненщина на смак» та культурно-мистецького заходу «Наші таланти тобі, Україно!» для гостей громади було проведено віртуальну подорож Клеванщиною. Авдиторії презентовано туристичний путівник «Клевань: подорож з минулого в сьогодення» — відеоролик є ще одним напрацюванням бібліотеки Клеваня. Також в рамках заходу присутніх було ознайомлено з діяльністю нашої книгозбірні.

У травні 2024 року в рамках мистецького табору «Знайди себе», організованого комунальним закладом «Центр культури та дозвілля» Клеванської селищної ради, у нашій бібліотеці було проведено екскурсії для дітей Клеванської громади. Групи діток: «Водограй», «Посмішка» та «Невгамовні» під наглядом працівників будинку культури та учнів старших класів завітали до книгозбірні на захопливу віртуальну подорож Клеванем.

Під час відео-екскурсій малеча ознайомила з історією рідного краю, почула про туристичні об'єкти, які є окрасою Клеванської ТГ. Також, вперше для себе, юні гості мали можливість почути історію бібліотечної справи в Клевані від найдавніших часів до сьогодні. Діти дізналися про діяльність книгозбірні в сучасних умовах, її сприяння в розвитку культури, освіти та в інформатизації суспільства, популяризації книги й читання, розвитку краєзнавства, туризму і музейної справи в громаді.

Варто зазначити, великої популярності набувають екскурсії до самої бібліотеки. Діти дуже люблять такі прогулянки, адже вони проходять у неформальній атмосфері та сприяють всебічному розвитку дитини.

У серпні 2025 році Клеванську громаду відвідали учасники Чемпіонату України та Всеукраїнських відкритих змагань учнівської молоді з радіозв'язку на коротких хвилях та швидкісної телеграфії-2025. Для юних радіоаматорів з Волинської, Полтавської, Рівненської, Сумської, Чернігівської, Хмельницької, Херсонської та Харківської областей, їх наставників та організаторів працівниками бібліотеки було проведено пізнавальну екскурсію літнім, пишно-зеленим та комфортно прохолодним Тунелем кохання [7].

Клеванській громаді є ким пишатися. У бібліотеці періодично проводяться уроки краєзнавства та літератури рідного краю. Під час цих зустрічей здобувачі освіти навчальних закладів Клеванської громади знайомляться з біографіями відомих клеванців. Вони вивчають творчість Ростислава Тимофійовича Солоневського — талановитого письменника, поета-сатирика та Володимира Марценковського — незабутнього автора балади про знищене кохання «Замурована пам'ять».

Бажаною гостею Клеванської книгозбірні є відома українська казкарка Марія Солтис-Смирнова. Авторка здійснює величезний вклад у розвиток сучасної української дитячої та підліткової літератури. Вона плідно працює над створенням нових колективних збірок для малечі. Нині ці видання є дуже популярними в Україні та в нашій громаді зокрема. Серед них: «Мандрівний вітер», «Рятуйте! Мене примушують читати», «Казкарня. Оце Кухня», «Клуб домашніх улюбленців», «Чароцвіт», «Чаросвіт», «Чарокрил» та багато інших.

Якщо говорити про видані колективні збірки, то за ідеї відомої авторки Іванни Голуб, було реалізовано ще низку проєктів, де зібрані казки письменників зі всієї України, в тому числі 4-х з Рівненщини це: Марії Солтис-Смирнової, Іванни Голуб, Максима Парфіненка та Ірини Громик (місцевої аворки). Презентації збірок «Вогники Різдва», «Великоднє пташеня», «Рідкісні чаровинки» та «Сім днів до Купала» збирали довкола себе повні дитячі аудиторії як у бібліотеці так і за її межами.

На теренах краєзнавства та дослідженням історії краю працював відомий краєзнавець, дослідник та журналіст Віктор Олексійович Парфенюк. На жаль, у червні 2018 року

передчасна смерть обірвала його життєвий шлях. З 2001 року він став засновником, видавцем і головним редактором відомого на Рівненщині тижневика «Клеванський тракт». Тираж цієї газети жодного разу не був меншим від тиражу окремих районних газет. Нині випуски газети зберігаються у нашій бібліотеці. Віктор Олексійович був членом національної спілки журналістів України, цілком заслужено мав її найвищі нагороди – «Золоту медаль української журналістики» та «Почесний знак» НСЖУ. Краєзнавець написав унікальні видання присвячені нашому та сусіднім населеним пунктам: «Клевань: портрет на фоні епох», «Село над Стублою. Розповіді про Сморгів», крайнім виданням автора стала книга «Білів і сусіди. Клеванські сторінки. Зорянські мемуари».

Книги Віктора Олексійовича Парфенюка користуються великою популярністю серед читачів нашої громади, а достовірні архівні дані допомагають у пошуку інформації про наш край. Вони стали культурною спадщиною створеною автором для майбутніх поколінь.

Для учнів 8-11-х класів закладів освіти Клеванської громади в рамках дії Стратегії розвитку читання для здобувачів освіти поряд із літературними заходами проводяться ознайомчі екскурси про діяльність місцевої книгозбірні, аби привернути увагу молоді до спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Акцентується увага молоді на тому, що освіта бібліотечного працівника є сучасною та затребуваною.

У закладі ведеться постійне вивчення історії Клеванської ТГ, створюються книжкові виставки, виконуються бібліографічні довідки, організовуються різноманітні творчі конкурси, здійснюється підготовка рекомендаційних списків для курсових та дипломних робіт. Плідною є робота з написання статей про діяльність бібліотеки, історію рідного краю та її відомих особистостей.

Аби привернути увагу громадськості до історії та збереження пам'яті краю працівники бібліотеки, як зазначалось раніше, розпочали роботу по організації музейної кімнати «Краєзнавчі сторінки Клеваня». Станом на сьогодні тут зібрано музейні експозиції: «Ростислав Тимофійович Солоневський — гордість нашого краю», «Володимир Марценковський — літератор, краєзнавець», «Світлиця УПА». Діє ретро-куточок «Свідки часу та життя»; куточок ремесел «Невтомні руки Українців», де поєднані колекції вишитих картин, глиняного посуду, вишиваних рушників та виробів з дерева. Збирається колекція творчості «Літературний Клевань». Тут наявні літературно-художні інсталяції «З вірою в Перемогу», «З вірою в серці», «Словом і пензлем», «Край май рідний, Україна», «Світ казки Марії Солтис-Смирнової», «Тарас Шевченко — титан землі української», Завдяки працівникам бібліотеки та небайдужим мешканцям громади музейна кімната закладу періодично поповнюється новими експонатами, відповідно ведеться їх облік.

Минулого року музейну кімнату «Краєзнавчі сторінки Клеваня» за сприяння меценатів було поповнено рідкісними та цінними виданнями українською та іноземними мовами, виданими у Німеччині, Канаді та США.

Цьогоріч у приміщенні бібліотеки-філії селища Клевань КЗ «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради відбулася презентація інформаційної банерної виставки «Історія Пересопницького Євангелія». Організація просвітницького заходу відбулася завдяки співпраці КЗ «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради з комунальним закладом «Культурно-археологічний центр «Пересопниця» Рівненської обласної ради. Метою заходу визначено популяризацію української історії, мови, культури та мистецтва. Адже людина пізнає світ не тим, що бере в нього, а тим, чим збагачує його [7].

Пересувна виставка є результатом проекту КЗ Культурно-археологічний центр «Пересопниця» та Гете-Інститут Україна. Вона налічує 12 банерів інформаційно характеру, які адаптовані під сучасного споживача інформації. Завдяки шифрам QR-кодів відвідувачі виставки мають можливість почути інформативні повідомлення про Першокнигу. Пересопницьке Євангеліє — це не просто книга, це символ української духовності та культури і дуже важливо, що Клевань — селище, яке пов'язане з Пересопницею історично, об'єднало довкола визначної події велику кількість людей.

Виставка перебувала у бібліотеці впродовж шести місяців. Це дозволило мешканцям громади, здобувачам освіти місцевих навчальних закладів, їх вчителям, викладачам, а також гостям громади відвідати її в будь-який зручний час. Почерпнути для себе корисну інформацію, надихнутися новими ідеями та загорітися бажанням подорожі до історичної Пересопниці.

Зручність у використанні та мобільність виставки «Історія Пересопницького Євангелія» надихнула бібліотечних фахівців на два нових проекти: створення пересувної банерної виставки «Клевань: портрет на фоні епох» (за однойменною книгою В. О. Парфенюка) та відновлення вже існуючої музейної експозиції «Світлиця УПА». Нині формується збір матеріалів для створення виставки про Клевань. Процес вимагає багато часу та ресурсів однак поступово реалізується. А матеріали експозиції про УПА ще у 2000-х роках були зібрані працівниками Клеванського будинку культури для діючого тоді на базі БК «Музею УПА». Зібрані матеріали охоплюють часточку історії селища Клевань. Вони опрацьовані та сформовані у комплект із 14 інформаційних стендів.

У 2020 році в результаті процесу децентралізації даний комплект стендів було передано на збереження бібліотеці. За плином часу стенди втратили свою візуальну новизну, вигоріли та поблідли. Вони важкі та об'ємні. Ідея оцифрування матеріалів дозволить створити новий більш зручний для використання формат комплекту стендів. Нині матеріали оцифровуються.

Кожний документ, кожна світлина зберігається як в паперовому варіанті так і електронному. Матеріали зі старих стендів надалі зберігатимуться у відповідних папках з краєзнавства, а створені нові плануємо роздрукувати у формі банерів та розмістити у виставковому фойє бібліотеки-філії.

Зрештою, коли мова йде про краєзнавство, не можна не згадати про бібліографічну діяльність бібліотеки. Упродовж багатьох років у період з 2005 по 2018 роки головний бібліограф тоді ще Рівненської ЦРБ, Галина Олександрівна Чудовець, плідно працювала над виходом у світ серії бібліографічних видань «Обереги земляків». Серед напрацювань серії було створено бібліографічні нариси та покажчики присвячені життю та творчості місцевих письменників, науковців, лікарів, діячів культури тощо. Нині на полицях бібліотеки можна знайти інформацію про відомих постатей Клеванин і довколишніх сіл. Серед них бібліографічний нарис про Михайла Степанюка, письменника, члена НСПУ(2005); митця журналістики Юрія Григоровича Шаповала (2009); художника Миколу Пашковського (2009); городоцького мецената Федора Рудольфовича Штейнгеля (2010); письменника і редактора газети «Слово і час» Василя Бойчука (2010); поетесу Вікторію Климентовську (2011); головного редактора газети «Молодь України» Володимира Івановича Боденчука (2011); винахідника у галузі фізики Дмитра Йосиповича Беднарчука (2012); театрального режисера, заслуженого діяча мистецтв України Сергія Володимировича Архипчука (2012); місцевого письменника Володимира Марценковського (2013), талановитого митця Олександра Костюка (2013), поетесу Вікторію Андріївну Шкіндер (2014), хорового диригента Євгена Івановича Остапчука «Людина, закохана в хоровий спів» (2015), обдарованого лікаря-хірурга Миколу Кузьмича Носальчука «Судилося жити для людей» (2016).

Також спільно з бібліотечними працівниками активно видавалася серія «Краєзнавство». Серед напрацювань історичний нарис «Клеванин» (2010), нарис сьогодення «Клеванин» (2011), буклет «Клеванинський культурно-дозвіллевий комплекс» (2013), нарис «З історії розвитку бібліотек Клеванин» (2013).

Українці — талановитий народ, і дуже шкода полишити роботу на тій ниві, яка роками сіялася. Не зважаючи на кадрові зміни, які відбулися в бібліотеці у результаті процесу децентралізації, бібліографічна серія «Обереги земляків» продовжує своє життя. Цьогоріч спільними зусиллями бібліотечних працівників було видано бібліографічний нарис «Лікар за покликанням», приурочений 80-річчю відомої жінки, поважної особистості, лікаря-інфекціоніста Клеванинської громади — Валентини Іванівни Цісар. У 2025 році заплановані до видання нариси про людей, які зіграли важливу роль у житті селища та й України в цілому. Перший нарис «Нарешті я вдома» присвячений Юрію Яков'юку, військовослужбовцю, який у серпні 2025 року повернувся додому з російського полону. Другий бібліографічний нарис

«Про засновника осередку «Просвіта» у Клевані» розповідає про життєвий шлях вчителя Івана Васильовича Оболонського. Завдяки його зусиллям у Клевані почало розвиватися українське скаутське товариство «Пласт» у 1930-х роках.

Варто зазначити, що у КЗ «Публічна бібліотека» ведеться повнотекстова база даних «Наш край». За сприяння КЗ «Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека» Рівненської обласної ради організовано роботу по збору та систематизації матеріалів про загиблих героїв-земляків — захисників України. Дані напрацювання виконуються з метою створення нової гілки сайту «Революція Гідності. Війна. Рівненщина» та створення папки-меморіалу бібліотеки «Біль війни».

Вивчаючи і досліджуючи свій край, українці досконало вивчають місцевість, де вони народилися та проживають. А вислів: «Без минулого немає майбутнього» — є істиною. Адже краєзнавство, спрямоване на відродження духовності, історичної пам'яті, формування у громадян і передусім у молоді любові до рідного краю, національного патріотизму, поваги до людини, відповідальності за збереження історико-культурного надбання [2]. Станом на сьогодні у працівників КЗ «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради багато планів та ідей. І це неабияк тішить, бо справжня команда єднається у спільній праці. Завдяки злагодженій роботі наша бібліотека користується заслуженим авторитетом в громаді. Разом з іншими організаціями громади бібліотека пліч-о-пліч несе свій невеличкий вклад у велику майбутню перемогу.

Список використаних джерел:

1. Про бібліотеки і бібліотечну справу: Закон України від 27 січня 1995 р. № 32/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/32/95-%D0%B2%D1%80#Text> (Дата звернення: 15.10.2025).
2. Про затвердження програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 червня 2002 р. № 789. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/789-2002-%D0%BF#Text> (Дата звернення: 17.10.2025)
3. Антонова С. Є., Громик І. П. Особливості розвитку культури в Клеванській територіальній громаді Рівненської області. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки: зб. наук. праць. 2023. Вип. 4 (104). С. 3-13.
4. Громик І. П. Удосконалення розвитку культури і контексті децентралізації (на прикладі Клеванської селищної ради Рівненського району Рівненської області). Кваліфікаційна робота магістерського рівня. — Рівне. НУВГП. — 2023
5. Парфенюк В. О. Клевань: портрет на фоні епох. — Рівне: ПП Лапсюк В.А., 2013. —552 с.

6. Клеванська громада: веб-сайт. URL: <https://klevanska-gromada.gov.ua/> (Дата звернення: 17.10.2025).
7. Комунальний заклад «Публічна бібліотека» Клеванської селищної ради: веб-сайт. URL: <http://klevanlibr.rv.ua/> (Дата звернення: 10.10.2025).